

4.5.1. Wprowadzenie

W naszym zarysie wiedzy i umiejętności diagnostyki WA doszliśmy do miejsca, w którym wiadomo: co, gdzie i jak mierzyć, jak to przetwarzać w symptom WA, jak wyznaczać granice zdadności względem symptomu WA, a także jak minimalizować wpływ zakłóceń przypadkowych. Potrafimy zatem dokładnie określić stan techniczny obiektu - czyli dokonać diagnozy. Potrafimy również ocenić przyczyny zaistnienia określonego stanu poprzez genezę za pomoco analizy widmowej, cepstralnej, widma iloczynowego itd. Jedyne nierozwiązane zagadnienie, będące częścią diagnozy w pełnym ujęciu, to -prognoza przyszłego stanu.

Naświetleniu tej kwestii poświęcony będzie niniejszy punkt rozdziału.

Paradygmatem diagnostyki jak i diagnostyki WA jest przyczynowość a czasami nawet determinizm relacji stan $\rightarrow$ symptom lub inaczej zaawansowanie zużycia $\rightarrow$ symptom. Jeśli tak, to prognoza stanu winna być oczywiście wykonalna za pomocą dostępnych modeli trendu stan - symptom. Wyjaśniając ten problem w diagnostyce WA naświetlimy go od początku, tzn. od momentu odbioru sygnału WA - $s(r,t,\theta)$ w konkretnym miejscu - r obiektu, gdzie zdecydowaliśmy się zamontować przetwornik drgań. W miejscu tym charakter sygnału i relacje stanu/symptomu determinują poniższe równania różniczkowe i relacje definicyjne.

Proces WA współzmienniczy z sygnałem $s(r,t,\theta)$:

$$m(X, \theta)\ddot{s}(r, t, \theta) + c(X, \theta)\dot{s}(r, t, \theta) + k(X, \theta)s(r, t, \theta) = f(X, \theta, Z, g, t) \quad (4.51)$$

stan - $X(\theta)$:

$$\frac{dx(\theta)}{d\theta} = \phi(s, \theta, g) \quad (4.52)$$

obserwowany symptom WA - $S(r, \theta)$:

$$S(r, \theta) = E_t \{ \psi [s(r, t, \theta)] \} = L(r, X) + N(r, \theta) \quad 4.(53)$$

gdzie: $m\{\bullet\}$, $c\{\bullet\}$, $k\{\bullet\}$ - masa, tłumienie, sztywność obiektu w miejscu odbioru procesu WA przetworzonego na sygnał $s\{\bullet\}$, $f\{\bullet\}$ - wymuszenie obiektu zależne od jego stanu $X(\theta)$, zakłóceń - Z - i obciążenia procesem technologicznym - g ; $E_t \{ \bullet \}$ znany operator uśrednienia po dziedzinie czasu dynamicznego; $\psi\{\bullet\}$ - operator tworzący symptomu WA; $L(r, X)$ część zdeterminowana symptomu (trend); $N(r, \theta)$ zakłócenia przypadkowe obecne w obserwowanym symptomie WA.

Patrząc na sposób uzależnienia wzajemnego w relacjach (4.51) do (4.53), najprostszy formalny sposób rozwiązania winien polegać na operatorowym rozwiązaniu równania stanu (4.52) i wstawieniu do równania sygnału(4.51), Formalne rozwiązanie tego równania umożliwia wstawienie rozwiązania do

równania obserwacji (4.53). Widać stąd, że formalne rozwiązanie (4.52) powoduje, że $L(\cdot)$ nie jest funkcją a raczej operatorem różniczkowo-całkowym między symptomem i stanem. Czy tak jest, czy też $L(\cdot)$ może być funkcją, zależy od dominującego sposobu używania się w obiekcie i naszej wiedzy o tym zjawisku. Przykładowo, relacje stan-symptom dla frettingu i procesu zużycia ciernego będą miały charakter funkcyjny przez analogię do (2.21), (2.22), natomiast dla użycia zmęczeniowego rozwój szczeliny opisany jest równaniem różniczkowym (2.16). W związku z tym relacja stan-symptom będzie prościej zdefiniowana w dziedzinie operatorowej.

Tak więc $L[r, X(\theta)]$ może być w ogólności operatorem różniczkowo-całkowym lub nawet różnicowym działającym na stan $X(\theta)$ względem czasu eksploatacji θ . W przypadkach uproszczonych będzie to jedynie funkcję miejsca r i stanu $X(\theta)$.

Mamy więc przyczynowe powiązanie między stanem i obserwowanym symptomem postaci:

$$S(r, \theta) = L[r, X(\theta)] + N(r, \theta), \quad (4.54)$$

które w zależności od relacji amplitudowej między $L[\cdot]$ i zakłóceniami $N(\cdot)$ może być pseudodeterministyczne dla małych $N(\cdot)$ i probabilistyczne dla dużych zakłóceń. W pierwszym przypadku małych zakłóceń powiązanie stan-symptom może być znalezione stosunkowo łatwo i wobec tego możemy określić wartość $S(\cdot)$ dla dowolnego θ i dowolnego $\Delta\theta$ w przód od momentu ostatniej obserwacji. W drugim przypadku znaczących zakłóceń $N(\cdot)$ wiemy jedynie, że istnieje powiązanie przyczynowe, natomiast jego postać operatorową lub funkcyjną na ogół nie daje się ustalić. Trudności te mogą leżeć na dwu płaszczyznach:

- 1 - nagłych zmian stanu związanych z przypadkowością intensywności obciążeń zewnętrznych, co może zwiększyć lub zmniejszyć szybkość zużywania się obiektu.
- 2 - zakłóceń w obserwacji symptomu WA związanych ze sposobem pracy obiektu lub toru pomiarowego.

Tak więc do celów prognozy stanu należy zastosować wyrafinowane metody zaczerpnięte z analizy szeregów czasowych [95] i ekonometrii [96]. Zagadnienie prognozowania w diagnostyce jest jednak nieco inne, bo w każdym wypadku eksploatacji możemy założyć, że stan techniczny obiektu się pogarsza, nawet czasami monotonicznie. Jest to więc jakby prognozowanie kryzysu lub wzrostu w ekonometrii.

W świetle powyższego nasze dalsze rozważania o prognozowaniu podzielimy na dwie części:

- 1 - znany lub łatwy do wyznaczenia model stan-symptom;
- 2 - model stan-symptom nieznan i prawie niemożliwy do analitycznego od-
tworzenia.